

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

IV. Oddelek.

Kako se učitelji v pokoj devljejo in njih zapuščeni preskrbljujejo.

(Konec.)

§. 73. Donesek za vsakega otroka neha, ko izpolni 20. leto ali z dnevom, kterega je bil že poprej preskrbljen.

§. 74. Ako umrli učitelj ne zapusti vdove, ali če ta nima pravice do pokojnine (§. 70.), gré vsem nepreskrbljenim otrokom umrlega, ki še niso 20 let stari, v slučaju §. 68. skupaj toliko odpravila, kolikor bi ga imela dobiti vdova; v slučaju §. 69. pa jim gre skupna (konkretalna) penzija, ki pa znaša šestino plače, katero je rajnki po števnih letih užival.

§. 75. Ta skupna (konkretalna) penzija neha z dnevom, kterega ni več nepreskrbljenega otroka ranjkega pod 20 leti.

§. 76. Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, nastopi namesti odgojitvenih doneskov (§. 72) za otroke umrlega skupna penzija (§. 74.), ako si pa ona pridrži za primerljaj, ko bi zopet vdova postala, pravico do penzije, obsega ta pridržek tudi odgojitvene doneske, tako da, ako nastopi oni primerljaj, precej neha za otroke penzija.

§. 77. Vdova in otroci učitelja umrlega v djanski službi stanujejo še četrť leta v prostem stanovanji; ako je pa učitelj dobival denar za stanovanje, jim pa gre še za prihodnji izplačilni obrok denar za stanovanje.

§. 78. Vžitek od zemljišč, ki spadajo k šolam (§. 27.), gré dedičem v dejanski službi umrlega učitelja le takrat, ako je smrt bila med 1. junijem in 31. oktobrom. Ako pa ni tako, imajo pa dediči le pravico, da se jim povrnejo tisti stroški, ki so potrebni, da zemljišče vžitek dá.

§. 79. Ako poslednja števna letna plača učiteljeva v djanski službi umrlega ni presegala 600 gold. in tudi zapuščina ne zmore toliko, da bi se poplačali stroški za bolezen in za pogreb, gre dedičem umrlega četrťtina tiste letne plače, kakor četrťletnina za pogreb.

§. 80. Da bo iz kaj plačevati pokojnine za učitelje v službi onemogle, ravno tako, da se bo zadostovalo tirjatvam za preskrbljevanje njih zapuščenih, naj se ustanovi pokojninska blagajnica, s katero gospodari deželna šolska oblast (§. 57. drž. post. 14. maja 1869).

§. 81. Vsi učitelji, kateri po preskušnji o učiteljski pripravnosti dobé službo, so zavezani, da vplačajo v pokojninsko blagajnico 10 odstotkov od svoje prve za pokojnino števne plače, potem ko bode uravnana, in ravno toliko od zneska, za kterega se jim pozneje plača zboljša in od doklade od službenih let ali od opravilne doklade. Vrh tega plačujejo še vsako leto dva odstotka svojih letnih za pokojnino števnih prihodkov.

§. 82. Izvanredni dohodki penzijskega zaklada so:

1. upravni prebitki iz prodaje šolskih bukev, kateri pridejo na deželo;
2. dohodki od izpraznjenih učiteljskih služeb, kolikor ne spadajo dedičem umrlega ravnatelja, nadučitelja ali učitelja (§§. 78, 79), ali kolikor se ne plačuje z njimi podučitelj;
3. kazenski denarji, kateri se vplačujejo vsled kazenskih sodeb šolskih oblasti.

§. 83. Kar se še potrebuje za letne izdajke pokojninske blagajnice, to se dodá iz deželnega premoženja.

§. 84. Prebitki od letnih prihodkov pokojninske blagajnice (§. 81, 83) nalagajo se na obresti in le nje obresti jemljejo se v prihodnji letni račun.

§. 85. Penzije, ktere učiteljem ali njih zapuščenim že sedaj grejo, morajo v to zavezani tudi za naprej plačevati.

Prehodne določbe.

§. 86. Deželna šolska oblast ustanovi precej, ko ta postava veljavo dobí, učiteljske plače, kakor je to v §. 21. rečeno.

§. 87. Prva v §. 30. zaznamovana doklada od službenih let gré že postavljenim udom učiteljstva samo tedaj, če že petnajst let služijo na kaki javni ljudski šoli v kraljevinah in deželah v državnem zboru zastopanih nepretrgoma in z vspehom. Sicer pa stopijo učitelji v vžitek prve doklade od službenih let še le tedaj, ko so spolnili petnajsto službeno leto.

§. 88. Na podlogi te ustanovitve naredí vsaka okrajna šolska oblast kataster vseh učiteljskih služeb v okrajji.

§. 89. Dohodki vseh učiteljev, katerih vredba se opira na imenovani kataster (§. 88.), morajo najkasneje eno leto potem, ko ta postava dobí veljavo, popolnoma uravnani biti.

§. 90. V tem obroku začne tudi pokojninska blagajnica svoje delovanje. Pri uredbi dohodkov vsacega učitelja se tudi znesek, kterega ima učitelj (§. 84) pri okrajni blagajnici vplačevati, propisuje.

Konečne določbe.

§. 91. Pričujoča postava stopi v djanje tisto šolsko leto, katero nastopi po nje razglašenji.

§. 92. Ko v moč pride pričujoča postava, zgubé veljavo vse ta predmet zadevajoče postave in ukazi.

§. 93. Ministru za bogočastje in uk se naroča, da zvrši to postavo in izdá potrebne napote.

Politične stvari.

Mlado- in Staroslovenci.

Posnetek iz 193. lista „Politik“.

Slovensko-narodni tabor je nekaj časa sem gledališče dogodkov, ktere morajo sorodnjaki Slovencev pa tudi vsa federalistična opozicija Avstrijska obžalovati. Razkol v dvojno stranko bil je v sedanjem položaji za Slovence prav odveč; kajti tega je njim še manj treba, kakor drugim strankam; vendar to veselje bi se jim bilo smelo že še privoščiti, da bi bile navskriž misli dobile zedinljivo kakovo središče in ne bi bile preskočile mej, zunaj kterih ni vzajemne koristi za federalizem. Ta preskok je pa zdaj že storjen. Mlado- in Staroslovenci so drug proti drugemu se postavili tako, da tako ena in ista stranka dalj časa na sedanjem stališču ne more obstati. Zdaj ne gré več za majhne razločke v političnem mnenji, ki ne izključujejo enega in istega cilja in pripuščajo vzajemno delovanje, marveč tu smo že pri očitnem razporu in prepiru za pot in cilj političnega postopanja.

„Mladi“ napadajo „stare“. „Stari“ so se jim strašno zamerili zato, da ne pripoznavajo moči in velikosti samostojne slovenske opozicije, ampak da hočejo proti skupnemu sovražniku se tudi združeni z drugimi federalisti boriti in se zato vstopijo na stran državopravne stranke. Državopravna stranka pak — tako mislijo „mladi“ — „zedinjene Slovenije“ ni vzela v svoj program in vrh tega ni zadosti liberalna. Kdor gré ž njo — si domišlujejo „mladi“ — je odpadel od „slo-

venske narodne“ stranke“. — To so v obče najvažnejši razlogi, s katerimi „mladi“ tiščé na borišče. „V slogi je moč“ — tako kričijo slovenski Graški študenti v resoluciji, s katero so tudi oni vzdignili prapor razpora. Ti mladi gospodiči bi pač bolje storili, da bi se pred kaj naučili, predno poskušajo igrati „rešitelje svojega naroda“; drugim mladoslovincem pa, ki se skazujejo v slovenskih pokrajinah za agitatorje, bi se bila morala vendar pamet že toliko razviti, in morali bi imeti že toliko skušnje, da bi se smelo pričakovati od njih vsaj nekoliko politične previdnosti.

Federalistična opozicija ima skupnega nasprotnika; njegovo silo od sebe odvaliti, mora jej najprva skrb biti. Ako ne more v tem edina biti, česa ni storiti, kako se more pričakovati, da bode edina in složna v tem, kar je treba storiti!

In v nasprotovanji biti složnemu pač ni posebno težavno. Podučljiv izgled v tem obziru daje nam sama nasprotna centralistična stranka. Ko je šlo pod Hohenwartovim ministerstvom za to, da bi se ustavoverskim sleparijam konec storil in cesarstvo naše postavilo na svoje naravne podlage, oj! kako so takrat nevarnosti izpostavljeni ustavoverci vseh baž hipoma složni postali in kako so vleкли za eno in isto vrv, policijsko-liberalni, nemško-narodni, demokrati in pa Ravšerjeva četa! Od Lasserja do Pikerta, od Kurande do Ravšerja: vsem je bilo mar za vsem skupni najbližji cilj — in edini in složni dosegli so ga!

Mi si ne prisvojujemo pravice, biti sodniki med mlado- in staroslovinci, ali med pravno stranko; al zdi se nam, da je dolžnost naša, tiste, ki v naročji sorodnega nam naroda razpor sejejo, opomniti na to, da škodujejo blagru svojega naroda ravno tako, kakor blagru vse opozicije. Veseli vrisk, s katerim spremljajo „ustavoverski“ listi dela mladoslovencev, bi njim pač že sam lahko pokazal, da delajo „pour le roi de Prusse“, to je, za — Pruskega kralja! —

To so besede časnika v Pragi, ki se šteje med najodličnejše časnike Evropejske. Misliti se je smelo, da mirno pisani in na skušnje svetá oprti članek bode spametoval razpornike slovenske; al „kogar Bog pogubiti hoče, vzame mu pamet“ — pravi star pregovor. — „Narodovci“ drznejo se na to „Politiki“ odgovoriti, da — ne pozna razmer slovenskih!!

Naši dopisi.

Trst 14. julija. — Pri včerajšnji procesiji v Rojano smo opazovali narodni življ v okolici Tržaški in z veseljem morem povedati, da je pravega slovenskega duha mnogo več kakor smo pričakovali. Pri procesiji je svirala vojaška godba c. k. Kuhn-ovega polka. Vsem se je na obrazih radost brala, ko vdarijo prvi napev „sem slovenska deklica“, kajti na obalih Adrije nismo še čuli milih domačih glasov. Ko procesija pred čitalnico dospè, zadoni slovenska Marselejza „Naprej“, igrali so jo tako ganljivo, da se človek skoraj ni moral zdržati veselja solz. — Popoldan je bila v čitalnici „beseda“; praznovala je petletnico svojega obstanka. Akoravno je Rojanska čitalnica prejšnja leta hudo pogubljive in krute nevihte prestala, obstala je vendar, kajti trudili so se vrli možje, da so jo oteli žugajočemu poginu. Še napreduje; akoravno paje čitalnica kmečka, ne šteje čez dva kmeta med udi, kakor sem iz zanesljivega vira zvedel; izostali so zaradi ošabnosti nekih mladih gospodičev, kateri znajo vse drugo, le vljudnosti ne „meriti“! Tudi razpor izvira od te garde, kajti tudi v takem malem društvu ste dve stranki, — kakošni da ste, o tem nočem govoriti ter le željo izrekam, naj se

sprava in mir napravi. Predsednik gosp. Žvanut, v obče mirodajni in spoštovani mož, je glavni faktor društva; njemu na srce pokladamo živo željo, naj bi napravil edinost v društvu, brez ktere je poguba gotova. Beseda je bila dobro obiskana in jako zanimiva; v to je dosto pomagal lepi novi oder, kterege so bili vsi veseli. Igra „Telegram“ se je vršila dobro. Po igri pa je bil ples, kajti naša mladina, ktera se je druga leta skoraj vsak mesec pri besedah z godbo razveseljevala, imela je letos pol leta post, zato se je pri tej zabavi toliko iskreneje sukala. Pevci so na prostem lepe pesmi prepevali, dokler nas ni petelin k počitku opominjal. Tako je bila petletnica končana v spomin, da je 1868. leta Rojanska čitalnica s krstom krvi krščena bila, ko so kruti Lahoni ko divjaki divjali in vsacega, kdor se je drznil slovensko govoriti, z nožem v trebuh ali svinčenimi bunčicami pobiti žugali. Hvala Bogu, prebili smo silovite čase in izbudili smo se vsaj toliko, da se čutimo tako močne, da se lahonskih napadov ne bojimo več.

Domoljub.

V Gorici 13. julija. — V kratkem bomo imeli tukaj jako zanimivo sodnijsko obravnavo. Časnik „L' Isonzo“ je tožil vredništvo lista „L' Eco del Litorale“. Poslednji prinaša v vsakem listu s podpisom „Fra Galdino“ jako osoljene humoristične sestavke, v katerih biča neslanerije liberalnih časnikov, sosebno Tržaškega „Cittadino-a“ in tukajšnjega „Isonzo-a“. Ves svet vé, kdo je pisalec satiričnih sestavkov v „Eco d. L.“, a odgovornost je prevzel odgovorni vrednik. Čudno je, da je sodnija vendar-le povabila pred-se tudi omenjenega znanega — neznanega pisatelja, kateri pa se je po svoji navadi humoristično izmuznil sodniku-preiskovalcu rekoč, da „Fra“ (frate = mnih) mora biti kak kapucin ali frančiškan, kajti družih mnihov v Gorici ni. Če se nazadnje vsa pravda v pesku ne pozgubi, bode zagovarjal „Eco“-vo vredništvo menda dr. Pajer, in tožnike najbrže dr. Deperis. Mislite si zdaj lahko, kako bo zopet bliskalo in grmelo. — Dne 11. t. m. je utonil v Soči po nesreči osmošolec Mih. Golob; do te ure, ko to pišem, niso ga še našli.*) Groza slišati je, kako sta se s tovarišem, ki ga je hotel rešiti (oba v smrtni nevarnosti) borila. Pač res, z našo premrzlo Sočo se ni šaliti; tisti dan je bila še povrh vsega motna in enmalo napihnjena. — Naša kmetijska družba je nekaj prav važnega sklenila. Namerja namreč, izdati vse spise, vsa poročila, tarife itd.**) okrajnih in deželne cenilne komisije za uravnavo davkov, kakor tudi vse rekurze zoper njih sklepe in določbe, da bode lahko vsakdo, ki ga te reči zadevajo, vse sam presojal. — Ponoči od 10. do 11. t. m. smo imeli ogenj na Studencu. Neredni in nezdatni hrup je bil znamenje, da naši gasilci so kakor Vaši feuerscheu-arji. Ko bi bilo vse prav urejeno, zbrali bi se v naglici, na tihem, in ne bi prišli še le, ko je že vse polno zejala prodajočih ljudi na mestu požara. Ogenj sam ni naredil veliko škode, pač pa gasilci so pometali veliko pohištva iz hiš. Sicer pa se ravnokar v mestu starešinstvo trudi z uravnavanjem gasilstva. — Tukajšnji „Glas“ se po pravici huduje nad predrznostjo „Vošnjakovcev“, ki pačijo politiko pravih Slovencev. Zakaj ni raji počakal sè svojo filipiko do števil. 157. „Slov. Nar.“ („Nekoliko odgovora“). Ne vem, kako je to: Večkrat kaj beremo o bolnišnici v Ljubljani, o porodnišnici etc.; kar je pa najpotrebniše za sedanji čas, o tem nič ne pišete. No-

*) Pozneje smo zvedeli, da ga je vrgla voda na vrh v nedeljo 20. t. m., in popoldne istega dne je bil pogreb. Poprejšnji petek pa je že bilo za rajncega svečano opravilo, kterege se je udeležil ves gimnazij.

Pis.

**) Želeti bilo bi povsod kaj tacega.

Vred.